

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2019/2020

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno autora: Bc. Helena Honkiszová

Název tématu: Bádání o původu antisemitismu

Diplomová práce „Bádání o původu antisemitismu“ působí sice už na první pohled jako imponantně vědecky a rozhodně jí nelze vytknout nedostatečný poznámkový aparát, těžko se však ubránit dojmu opačného problému v podobě příliš rozsáhlých poznámek pod čarou, přetížených mnohdy obsáhlými citáty z použité literatury v jazyce originálu. Nepůsobí dobře, že poznámky nezřídka tvoří i většinu celé stránky – např. na s. 47 je jen pět řádků vlastního textu a zbytek strany připadá na poznámky pod čarou.

Také Úvod se mi zdá být poněkud přetížen tím, že se nezaměřuje jen na obvyklé uvedení do východisek a cílů práce, poznámku k použité literatuře apod., ale obsahuje také či především uvedení do diskuse o pojmu „antisemitismus“, kterému by možná bylo vhodnější věnovat zvláštní kapitolu. Autorka sice tímto způsobem objasňuje, proč se v práci nebude zaměřovat na problém definice antisemitismu, ale pouze na rozbor přístupů vybraných autorů k otázce jeho původu, i tak se ale podoba Úvodu zdá být poněkud sporná.

Kromě jiného se v něm na s. 10 objevuje formulace, že „Evropa 18. a 19. století byla zahalena vlnou německého nacionalismu, který se stal novým prvkem v boji proti židům“, následně doložená jen odkazy na německý antisemitismus 19. století. Není sice sporu o tom, že 18. století, resp. doba osvícenství představuje bod zlomu na cestě mezi náboženským antijudaismem a moderním „rasovým“ antisemitismem, toto téma (či tuto terminologickou otázku) však právě studentka nechává stranou. To nicméně lze akceptovat vzhledem k tomu, že na s. 15 proklamuje omezení svého tématu jen na „pohanské“ předkřesťanské kultury. K přínosům práce naopak řadím skutečnost, že poukazuje na návaznost moderního antisemitismu spíše na předkřesťanský antisemitismus než na středověký či raně novověký antijudaismus. Z výkladu pisatelky (i když se tomuto tématu explicitně nevěnuje) je dokonce zřejmý společný jmenovatel antického antisemitismu a protikřesťanských postojů doby raných církevních dějin – přinejmenším v podobě neschopnosti akceptovat monoteistickou víru.

Vlastní text práce je rozdělen jen do dvou kapitol, přičemž první z nich je poměrně nešťastně nazvána stejně jako celá práce, tedy „Bádání o původu antisemitismu“. Studentka v ní rozebírá přístupy k otázkám spojeným s tímto tématem u několika vybraných autorů, přičemž se však domnívám, že by bylo bývalo vhodné jejich výběr více zdůvodnit a zvolené badatele nějak charakterizovat. Vzhledem k tomu, že se pisatelka neomezuje jen na autory, jejichž jména uvádí v názvech jednotlivých částí této kapitoly, ale jejich prostřednictvím představuje i teze, s nimiž

do diskuse o původu antisemitismu vstupují jiní, lze však patrně přiblížení této diskuse označit za reprezentativní.

Druhá kapitola nazvaná „Příklady původu antisemitismu“ svou strukturou na první pohled také nepůsobí zcela přesvědčivě. Její podkapitoly jsou střídavě nadepsány názvy regionů, názvy biblických knih a jmény starověkých autorů. Kapitola nicméně navazuje na předcházející část a dále rozebírá teorie, které v ní byly představeny, z hlediska zaměření na jednotlivá místa, podle různých badatelů klíčová z hlediska dějin antisemitismu. Jsou zde analyzovány možnosti odkazování původu antisemitismu do Egypta, Persie, helénistického světa či Říma, přičemž se autorka stále věnuje i diskusím mezi rozebíranými autory a mnohdy i zasvěceně líčí jejich různé (leckdy vnitrozidovské) pozadí.

V Závěru autorka stručně shrnuje v práci rozebírané „příběhy“ o původu antisemitismu a ještě jednou zdůrazňuje, že jejím cílem byla jen analýza těchto příběhů, nikoliv řešení problematiky definice antisemitismu a zjištění jeho „správného“ původu (s. 113). To lze akceptovat, i když jsem se osobně při čtení práce mohl jen těžko ubránit pocitu určitého zklamání nad jejím zaměřením jen na analýzu na úkor syntézy. Toto zaměření však bylo dáno již Zadáním DP, které studentka splnila.

Jediný možný problém ve vztahu k Zadání představuje skutečnost, že studentka použila jen část literatury, která jí v něm byla doporučena. V bibliografii posuzované diplomové práce také u řady knih některé nezbytné údaje (např. místo vydání) chybějí a jiné jsou zase uváděny nadbytečně. Nestandardní je i způsob odkazování na články z časopisů. Také v poznámkách pod čarou působí např. odkazy na Bibli zvláště, když pisatelka ignoruje staletý zvyk uvádět příslušnou kapitolu a verš a místo toho odkazuje jen na internetové stránky (viz pozn. 181 aj.).

Bezproblémová není ani jazyková stránka práce, poznamenaná některými kuriózními slovy („nežidové“ na s. 98), chybným skloňováním (2. pád „Cicera“ na s. 25), nespisovnými tvary („použiju“ na s. 40) apod. Nevím si rady například ani s formulací, že Messadié „prozřetelně“ (?) další kapitolu své knihy nazývá „Zakořenění římského antisemitismu a zvrácené důsledky Septuaginty“ (s. 91).

Mé výtky jsou však vesměs jen takto drobného, popřípadě subjektivního rázu. Celkově práci pokládám za kvalitní a svědomitě s úspěchem naplňující úkol, který byl studentce dán. Navrhuji hodnotit ji stupněm B, tj. výborně mínus.

V Brně dne 3. června 2020

Doc. Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D. /